

בס"ד

יום א' לסדר 'חמאה וחלב' י"א חשון פ"ו

חרקים במוצרי החלב – עדכון שני

בחדש אייר פ"ה, התגלתה במוצרי החלב של תנובה נגיעות גדולה של אקריות [חרקים זעירים כמעט שקופים הנראים בעין], בעיקר בקרטוני החלב [כנראה באגף זה היתה עיקר הנגיעות], ופורסם ע"כ ידיעה לציבור מטעם בד"ץ העד"ח. במשך חודשיים נעשתה עבודה מקיפה של ניקוי מאסיבי והדברה במקור הבעיה, מרלוג תנובה פתח תקוה [תוך סילוק שכבות ומצבורי שאריות מוצרים ברחבי האולם, והדברה פעילה], בעלות של למעלה ממיליון ₪ ונראה כי נפתרה הבעיה.

ניקוי בסדר גודל כזה לא ניתן להיעשות תקופתית כיון שהלוגיסטיקה הנדרשת היא עצומה, כשמדובר במבנה קירור אדיר שנוסעות בתוכו משאיות, וההעמסה היא ע"י רובוטי ענק המשנעים סחורה של עשרות טונות. לכך לא יצא פרסום לציבור שהבעיה מאחורינו, כיון ששימת לב נדרשת תמיד, מאחר ואין פיתרון מוחלט לבעיות שכאלו, ומצבה של תנובה כעת ככל מרלוג אחר [שתיתכן בו נגיעות תקופתית ברמה שאינה מיעוט המצוי].

בחדשי אב-אלול התגלתה שוב כמות גדולה של אקריות במוצרי החלב בצרכניה ביישוב אחיסמך, היתה סבירות שמקורה בקינון מקומי במקררי המכולת. ניקוי יסודי חוזר ונשנה פתר את הבעיה כמעט לגמרי.

בדיקות נוספות בחדשי אלול ותשרי במכולות ברחבי ירושלים ב"ב ומודיעין עילית העלו שחלקם נקיות, חלקם בעלי נגיעות בינונית וחלקם נגועים ביותר.

מקבץ נתונים –

א. עיקר הנגיעות בין קפלי החמאה, בעיקר של תנובה.

ב. נגיעות נמצאה גם במוצרי חלב נוספים העומדים בשורה התחתונה ישירות על המדף. בעיקר במקומות בהם המדף אינו נקי דיו. בתוך שאר חלקי לכלוך [שבבי קרטון מאריזת השיווק בתחתית האריזה נראים לעיתים כנגיעות, וחשוב להבדיל ביניהם].

ג. הנגיעות ניכרת בקלות למי שיודע לחפש אותה. בעיקר בין קפלי נייר החמאה, על החמאה קשה מאוד לזהותה.

נתוני חנויות –

בירושלים נבדקו כ-15 חנויות. בחנות אחת נמצאו בכל החמאות בין 2-20 אקריות, וכן בשאר מוצרי תנובה שעמדו על המדף עצמו [נבדקו רק מוצרי תנובה]. בחנות שניה נמצאו בכשליש מהחמאות, בחמאה אחת מהם כ-20 אקריות. ב-7 חנויות נוספות נמצא ב-1/15 מהחמאות. נמצאה בהם גם נגיעות מסויימת בלבן ושמנת [קלים יותר לבדיקה מחמת צבעם הלבן]. ב-6 חנויות נוספות לא נמצאה נגיעות.

בב"ב נבדקו כ-6 חנויות. בחנות אחת נמצאה נגיעות בחמישית מהחמאות. בשאר 1/15 מהחמאות. בכולם נמצאה נגיעות מסויימת בלבן ושמנת.

במודיעין עילית נבדקו כ-8 חנויות. ב-2 מתוכם נמצא בכשליש מהחמאות. ב-6 מתוכם לא נמצאה נגיעות או נגיעות זעירה [1/30]. נמצאו בחלקם גם נגיעות מועטה על לבן חלב סויה וקרטוני ושקיות חלב.

המשמעות ההלכתית –

עדיין חסרים נתונים, גם לא נבדקו מספיק שאר המוצרי חלב ופרוה במקררי החנויות, וכן מוצרי שאר החברות. אבל פילוח הנתונים בינתיים נראה כך –

כיון שנמסר מהעד"ח שבתנובה המצב יציב, לכתחילה היה נראה שמקור הנגיעות ממשאיות התובלה או ממקררי החנות עצמה. מחמת נגיעות שהגיעה אליהם בחודשי הקיץ, שיצר קינון מקומי בלתי פוסק, ודורש טיפול מקומי. חיזוק לכך מהנתון שהמוצרים שעמדו במדף לא נקי על המדף עצמו נראו נגועים יותר. ומאידך ברשתות הגדולות שמנקות כראוי הנגיעות כמעט אינה משמעותית. מאידך קיימים עדויות על נגיעות שנצפתה במוצרים שירדו ישר מהמשאית. וכן בחמאות שעמדו עוד בתוך קרטוני השיווק הסגורים [אינם סגורים הרמטית].

אם הבעיה במשאיות ההובלה, אולי היא ניתנת לפיתרון, ע"י לחץ ודרישה. אם במקררי החנויות הבעיה קשה לאין ערוך כי אין מי שיאכוף לנקות, ושינוקו כראוי. וניקוי כראוי כמעט בלתי אפשרי במכולות השכונתיות בהם צבע המדף מתקלף ומחליד ומקופל בשפתו, ועליו לכלוכים רבים, ובתחתיתו פתחי איורור שלא ניתן לנקות בתוכם ולמנוע קינון בלתי פוסק.

יתכן והנגיעות כעת היא חד פעמית, בעקבות גל הנגיעות בתנובה, וניקוי אחד יסודי ימנע הכל, אבל יתכן גם שיצטרכו להכניס מדיניות ניקיון תקופתית, לטיפול בגלי נגיעות בלתי נמנעים.

החמאה הינה הכי בעייתית כיון שהמוצר אינו אטום, כך האקריות יותר נמשכות אליו וגם יותר עלולות להגיע למאכל עצמו בעת השיווק או בפרט במשך ימי הצריכה במקרר הביתי. במקומות שנמצאה נגיעות, לא נצפה הבדל בין החמאה לשאר המוצרים אלא רק באחוזי הנגיעות.

אף באותם חנויות נגועות נמצא הבדל ניכר בין חמאות שיוצרו בחודשי הקיץ [קוד ייצור 25141, 25176] לחמאות שיוצרו לאחר מכן [קוד ייצור 25208, 25252, 25212] שבהם נמצאה נגיעות מועטה או לא נמצאה כלל. דבר המחזק את החשש שהמקור הוא בנגיעות שהיתה בתנובה בחודשי הקיץ.

למעשה –

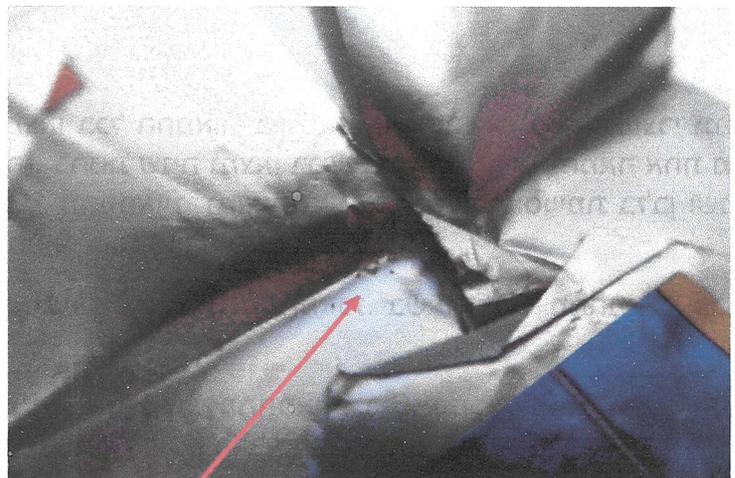
בימים הקרובים יצאו פרסומים מטעם בתי הוראה שונים, לכלל הציבור לאסור את השימוש במוצרי חלב, עד שתימצא מקור הבעיה ופתרונה. במטרה לפעול למיגור הבעיה. אך מצד הדין נראה כי עוד לא ניתן לקבוע את רמת הנגיעות וחובת הזהירות, עד שלא יצטברו כלל הנתונים. אם כי ניתן להמליץ פתרונות זמניים כדלהלן –

חמאה – להסיר את עטיפת הנייר מיד לאחר הקניה, בלי לגעת בחמאה עצמה, לשטוף ידיים, ולהסיר עם סכין שכבה דקה מתחתית החמאה מכל האזור שלא היה דבוק אליו הנייר היטב.

שאר מוצרי החלב – לשטוף תחת זרם מים ושפשוף קל מכל צידי המוצר, מיד לאחר הקניה טרם הכנסה למקרר הביתי. מומלץ גם לעשות נקיון כללי למדף החלבי במקרר הביתי למנוע ולוודא שלא הצטברה בו נגיעות מקומית.

האקריות על החמאה עצמה בהגדלה

כ-15 אקריות בקפלי החמאה

חרקים על מוצרי חלב

כזכור בקיץ האחרון התגלתה תופעה רחבה של אקריות על מוצרי החלב ולאחר בדיקות של כמה שבועות הסיקו ועדות הכשרות שמקור הנגיעות הוא באחד המרכזים הלוגיסטיים, אמנם בהמשך מצאו על עוד מוצרי חלב וגם של עוד חברות, אקריות.

היו כאלו שטענו שאולי המצב קשור גם למצב נקיון מקרר החנות.

הר"ר נתן ברומן מאחיסמך מי שעוקב כל התקופה אחרי המצב, מעדכן כי עד הימים האחרונים ממשיך למצוא בחנויות רבים ברחבי הארץ בעיקר על אריזות החמאה, היה חפיסה אחת שנמצאו עליה כעשרים אקריות, ואמנם יש מקומות בודדים שלא מצא אך ספק אם ניתן לתלות את כל התופעה במצב הנקיון של המקרר.

ולטענתן הוא מביא את הממצאים בפני ועדות הכשרות שבודקים את הענין, יש לרבנים לשקול האם יש להרות למי שאינו יודע להבחין באקריות אם לצרוך את מוצרי החמאה שבהם מצוי מאוד האקריות ואולי גם מוצרי חלב נוספים [להלן המלצות למעשה].

ביום חמישי ח' חשוון סיירו שנים מרבני המכון הרה"ג ר' יצחק שטראוס והרה"ג ר' משה רוזנברג בחנויות יחד עם ר' נתן ברומן ועדיין מצאו במקומות שונים אקריות על מוצרי חלב.

עדכון בענין מהרה"ג ר' יצחק שטראוס.

יום א' לסדר 'חמאה וחלבי' י"א חשוון פ"ו. בחודש אייר פ"ה, התגלתה במוצרי החלב של תנובה נגיעות גדולה של אקריות [חרקים זעירים כמעט שקופים הנראים בעין], בעיקר בקרטוני החלב [כנראה באגף זה היתה עיקר הנגיעות], ופורסם ע"כ ידיעה לציבור מטעם בד"ץ העד"ח. במשך חודשיים נעשתה עבודה מקיפה של ניקוי מאסיבי והדברה במקור הבעיה, מרלו"ג תנובה פתח תקוה

[תוך סילוק שכבות ומצבורי שאריות מוצרים ברחבי האולם, והדברה פעילה], בעלות של למעלה ממיליון ₪ ונראה כי נפתרה הבעיה.

ניקוי בסדר גודל כזה לא ניתן להיעשות תקופתית כיון שהלוגיסטיקה הנדרשת היא עצומה, כשמדובר במבנה קירור אדיר שנוסעות בתוכו משאיות, וההעמסה היא ע"י רובוטי ענק המשנעים סחורה של עשרות טונות. לכך לא יצא פרסום לציבור שהבעיה מאחורינו, כיון ששימת לב נדרשת תמיד, מאחר ואין פתרון מוחלט לבעיות שכאלו, ומצבה של תנובה כעת ככל מרלוי"ג אחר [שתיתכן בו נגיעות תקופתית ברמה שאינה מיעוט המצוי].

בחודשי אב-אלול התגלתה שוב כמות גדולה של אקריות במוצרי החלב בצרכנייה ביישוב אחיסמך, היתה סבירות שמקורה בקינון מקומי במקררי המכולת. ניקוי יסודי חוזר ונשנה פתר את הבעיה כמעט לגמרי.

בדיקות נוספות בחודשי אלול ותשרי במכולות ברחבי ירושלים ב"ב ומודיעין עילית העלו שחלקם נקיות, חלקם בעלי נגיעות בינונית וחלקם נגועים ביותר.

מקבץ נתונים

א. עיקר הנגיעות בין קפלי החמאה, בעיקר של תנובה.

ב. נגיעות נמצאה גם במוצרי חלב נוספים העומדים בשורה התחתונה ישירות על המדף. בעיקר במקומות בהם המדף אינו נקי דיו. בתוך שאר חלקי לכלוך [שבבי קרטון מאריזת השיווק בתחתית האריזה נראים לעיתים כנגיעות, וחשוב להבדיל ביניהם].

ג. הנגיעות ניכרת בקלות למי שיודע לחפש אותה. בעיקר בין קפלי נייר החמאה, על החמאה קשה מאוד לזהותה.

נתוני חנויות

בירושלים נבדקו כ-15 חנויות. בחנות אחת נמצאו בכל החמאות בין 20-2 אקריות, וכן בשאר מוצרי תנובה שעמדו על המדף עצמו [נבדקו רק מוצרי תנובה]. בחנות שניה נמצאו בכשליש מהחמאות, בחמאה אחת מהם כ-20 אקריות. ב-7 חנויות נוספות נמצא ב-1/15 מהחמאות. נמצאה בהם גם נגיעות מסויימת בלבן ושמנת [קלים יותר לבדיקה מחמת צבעם הלבן]. ב-6 חנויות נוספות לא נמצאה נגיעות.

בב"ב נבדקו כ-6 חנויות. בחנות אחת נמצאה נגיעות בחמישית מהחמאות. בשאר 1/15 מהחמאות. בכלם נמצאה נגיעות מסויימת בלבן ושמנת.

במודיעין עילית נבדקו כ-8 חנויות. ב-2 מתוכם נמצא בכשליש מהחמאות. ב-6 מתוכם לא נמצאה נגיעות או נגיעות זעירה [1/30]. נמצאו בחלקם גם נגיעות מועטה על לבן חלב סויה וקרטוני ושקיות חלב.

יצויין שעדיין חסרים נתונים, גם לא נבדקו מספיק שאר המוצרי חלב ופרוה במקררי החנויות, וכן מוצרי שאר החברות. אבל פילוח הנתונים בינתיים נראה כך -

כיון שנמסר מהעד"ח שבתנובה המצב יציב, לכתחילה היה נראה שמקור הנגיעות ממשאיות התובלה או ממקררי החנות עצמה. מחמת נגיעות שהגיעה אליהם בחודשי הקיץ, שיצר קינון מקומי בלתי פוסק, ודורש טיפול מקומי. חיזוק לכך מהנתון שהמוצרים שעמדו במדף לא נקי על המדף

עצמו נראו נגועים יותר. ומאידך ברשתות הגדולות שמנקות כראוי הנגיעות כמעט אינה משמעותית. מאידך קיימים עדויות על נגיעות שנצפתה במוצרים שירדו ישר מהמשאית. וכן בחמאות שעמדו עוד בתוך קרטוני השיווק הסגורים [אינם סגורים הרמטית].

אם הבעיה במשאיות ההובלה, אולי היא ניתנת לפיתרון, ע"י לחץ ודרישה. אם במקרה החנויות הבעיה קשה לאין ערוך כי אין מי שיאכוף לנקות, ושינקו כראוי. וניקוי כראוי כמעט בלתי אפשרי במכולות השכונתיות בהם צבע המדף מתקלף ומחליד ומקופל בשפתו, ועליו לכלוכים רבים, ובתחתיתו פתחי אוורור שלא ניתן לנקות בתוכם ולמנוע קינון בלתי פוסק.

יתכן והנגיעות כעת היא חד פעמית, בעקבות גל הנגיעות בתנובה, וניקוי אחד יסודי ימנע הכל, אבל יתכן גם שיצטרכו להכניס מדיניות ניקיון תקופתית, לטיפול בגלי נגיעות בלתי נמנעים.

החמאה הינה הכי בעייתית כיון שהמוצר אינו אטום, כך האקריות יותר נמשכות אליו וגם יותר עלולות להגיע למאכל עצמו בעת השיווק או בפרט במשך ימי הצריכה במקרה הביתי. במקומות שנמצאה נגיעות, לא נצפה הבדל בין החמאה לשאר המוצרים אלא רק באחוזי הנגיעות.

אף באותם חנויות נגועות נמצא הבדל ניכר בין חמאות שיוצרו בחודשי הקיץ [קוד ייצור 25141, 25176] לחמאות שיוצרו לאחר מכן [קוד ייצור 25208, 25252, 25212] שבהם נמצאה נגיעות מועטה או לא נמצאה כלל. דבר המחזק את החשש שהמקור הוא בנגיעות שהיתה בתנובה בחודשי הקיץ.

בימים הקרובים יצאו פרסומים מטעם בתי הוראה שונים, לכלל הציבור להורות בענין השימוש במוצרי חלב, עד שתימצא מקור הבעיה ופתרונה. במטרה לפעול למיגור הבעיה. אך נראה כי עוד לא ניתן לקבוע בהחלטיות את רמת הנגיעות וחובת הזהירות, עד שלא יצטברו כלל הנתונים. אם כי ניתן להמליץ פתרונות זמניים כדלהלן –

חמאה – להסיר את עטיפת הנייר מיד לאחר הקניה, בלי לגעת בחמאה עצמה, לשטוף ידיים, ולהסיר עם סכין שכבה דקה מתחתית החמאה מכל האזור שלא היה דבוק אליו הנייר היטב.

שאר מוצרי החלב – לשטוף תחת זרם מים ושפשוף קל מכל צידי המוצר, מיד לאחר הקניה טרם הכנסה למקרר הביתי.

האקריות על החמאה עצמה בהגדלה

כ-15 אקריות בקפלי החמאה

להסיר מכשול

בחודשים האחרונים היינו עדים לתופעה שבה התגלו חרקים זעירים בהירים ושקופים (המכונים 'אקרית') על גבי מוצרי החלב מבחוץ, ומקור הבעיה היתה באולמות האכסון של מוצרים אלו במפעלי המחלבות, לאחר השקעה של דמים מרובים טופלה הבעיה על ידי המחלבות, וכפי הידוע כיום, כבר לא קיימת במקומות אלו.

לאחרונה התגלו חרקים אלו על גבי אריזות שאר מוצרי החלב כגון לבן, שמנת, יוגורט, בקבוקי חלב, שקיות חלב ובייחוד בחמאה. את רוב המוצרים ניתן לשטוף היטב לפני הכנסתם למקרר ולהסיר את החרקים מהאריזה בטרם ייכנסו למאכלים, אולם בחמאה שאינה סגורה באופן הרמטי, ישנו חשש חמור יותר היות והחרקים משתחלים בין קפלי עטיפת האלומיניום ונכנסים למוצר עצמו ולפיכך השטיפה אינה מועילה.

יצוין, שנבדקו כמה וכמה חנויות ורשתות מזון, בכמה ערים באה"ק, בחלקם נמצאו יותר, בחלקם נמצאו פחות, ורבים מהם אף היו נקיים לגמרי מתופעה זו.

עדיין לא ברור מקור התופעה והיקפה, אם היא התפתחה מקומית באותן חנויות, אם היא מהמשאיות המובילות את מוצרי החלב אל החנויות, ואם במקומות הייצור עצמם, והדבר בבדיקה על ידי ועדות הכשרות השונות.

לכן עד שיתבררו הדברים, ראוי לכל בעל נפש ליזהר מלהכניס מוצרי חלב לביתו בלא שטיפה, ולגבי החמאה, להעביר את החמאה לכלי אחר עם פתיחתה, לאחר שיסיר שכבה דקה של החמאה עצמה מכל צד.

דוגמאות מהנגיעות הנ"ל הובאו לפני הרה"ג ר' משה ויא שליט"א שאשר את הדברים.